

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

28. maj 2013*

»Appel — fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (FUSP) — restriktive foranstaltninger mod visse personer og enheder, der har tilknytning til Usama bin Laden, Al-Qaida-organisationen og Taliban — forordning (EF) nr. 881/2002 — annullationssøgsmål — den berørtes fjernelse fra listen over omhandlede personer og enheder — søgsmålsinteresse«

I sag C-239/12 P,

angående appel i henhold til artikel 56 i statuten for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat den 13. maj 2012,

Abdulbasit Abdulrahim, London (Det Forenede Kongerige), ved P. Moser, QC, og barrister E. Grieves, begge for solicitor H. Miller,

appellant,

de øvrige parter i appelsagen:

Rådet for Den Europæiske Union ved E. Finnegan og G. Étienne, som befuldmægtigede

Europa-Kommissionen ved E. Paasivirta og G. Valero Jordana, som befuldmægtigede, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgte i første instans,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, vicepræsidenten, K. Lenaerts, afdelingsformændene M. Ilešič, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, A. Rosas (refererende dommer), G. Arestis, J. Malenovský og E. Jarašiūnas samt dommerne E. Juhász, A. Borg Barthet, C. Toader, C.G. Fernlund, J.L. da Cruz Vilaça og C. Vajda,

generaladvokat: Y. Bot

justitssekretær: ekspeditionssekretær L. Hewlett,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 11. december 2012,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 22. januar 2013,

afsagt følgende

* Processprog: engelsk.

Dom

- 1 Abdulbasit Abdulrahim har med sin appel nedlagt påstand om ophævelse af kendelse afsagt af Den Europæiske Unions Ret den 28. februar 2012, Abdulrahim mod Rådet og Kommissionen (sag T-127/09, herefter »den appellerede kendelse«), hvorved Retten bl.a. fastslog, at det ikke længere var fornødent at træffe afgørelse i det søgsmål, som han havde anlagt med henblik på at opnå annullation af Rådets forordning (EF) nr. 881/2002 af 27. maj 2002 om indførelse af visse specifikke restriktive foranstaltninger mod visse personer og enheder, der har tilknytning til Usama bin Laden, Al-Qaida-organisationen og Taliban, og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 467/2001 om forbud mod udførsel af visse varer og tjenesteydelser til Afghanistan, om styrkelse af flyveforbuddet og om udvidelse af indefrysningen af midler og andre økonomiske ressourcer over for Taliban i Afghanistan (EUT L 139, s. 9), som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 1330/2008 af 22. december 2008 (EUT L 345, s. 60), eller af forordning nr. 1330/2008.

Retsforskrifter og sagens baggrund

- 2 Den 21. oktober 2008 blev Abdulbasit Abdulrahims navn føjet til den liste, der var udfærdiget af den sanktionskomité, som blev oprettet ved De Forenede Nationers Sikkerhedsråds resolution 1267 (1999) af 15. oktober 1999 om situationen i Afghanistan (herefter »sanktionskomitéens liste«).
- 3 Ved forordning nr. 1330/2008 blev Abdulbasit Abdulrahims navn derfor føjet til listen over de personer og enheder, hvis midler og andre økonomiske ressourcer skal indefrysnes i henhold til forordning nr. 881/2002 (herefter »den anfægtede liste«).
- 4 I punkt 1 i bilaget til forordning nr. 1330/2008 er nævnte tilføjelse begrundet på følgende måde:
»[...] Andre oplysninger: (a) [...], (b) indblandet i kapitalrejsning på vegne af Libyan Islamic Fighting Group (LIFG), (c) topposter inden for LIFG i Det Forenede Kongerige, (d) tilknytning til direktørerne for SANABEL Relief Agency, Ghuma Abd'rabbah, Taher Nasuf og Abdulbaqi Mohammed Khaled og til medlemmer af LIFG i Det Forenede Kongerige, heriblandt Ismail Kamoka, et højt placeret medlem af LIFG i Det Forenede Kongerige, der er dømt i Det Forenede Kongerige i juni 2007 efter anklage for finansiering af terrorisme«.
- 5 Ved den underskrevne originale stævning, som indgik til Rettens Justitskontor den 15. april 2009, anlagde Abdulbasit Abdulrahim sag mod Rådet for Den Europæiske Union og Europa-Kommissionen i det væsentlige med påstand om dels annullation af forordning nr. 881/2002, som ændret ved forordning nr. 1330/2008, eller af forordning nr. 1330/2008, for så vidt som disse retsakter vedrører ham, dels erstatning for den skade, der angiveligt er forårsaget af disse retsakter. Sagen blev registreret som sag T-127/09.
- 6 I stævningen gjorde Abdulbasit Abdulrahim gældende, at hverken Rådet eller Kommissionen havde redegjort for grundene til hans opførelse på den anfægtede liste. Han blev ikke meddelt de omstændigheder, som blev lagt ham til last, og blev ikke hørt herom. Han anførte, at indefrysningen af midler, som tilhører ham, udgjorde en krænkelse af hans ejendomsret og privatliv og var uforholdsmæssig. Endelig gjorde Abdulbasit Abdulrahim gældende, at han aldrig har haft tilknytning til Usama bin Laden, Al-Qaida-organisationen eller Taliban. Med henvisning til skrivelse fra Foreign and Commonwealth Office af 5. november 2008, hvori der blev redegjort for en tilknytning til Al-Qaida gennem LIFG, gjorde han gældende, at selv om en del af LIFG's afghanske gruppe sluttede sig til Al-Qaida i 2007, var dette ikke tilfældet for samtlige medlemmer af gruppen. Under alle omstændigheder ophørte Abdulbasit Abdulrahim fra 2001 med at være involveret i LIFG.
- 7 Den 22. december 2010 blev Abdulbasit Abdulrahims navn slettet af sanktionskomitéens liste.

- 8 Den 6. januar 2011 anmodede Abdulbasit Abdulrahims advokater skriftligt Kommissionen om at få hans navn slettet af den anfægtede liste.
- 9 Ved Kommissionens forordning (EU) nr. 36/2011 af 18. januar 2011 om 143. ændring af forordning nr. 881/2002 (EUT L 14, s. 11) blev Abdulbasit Abdulrahims navn fjernet fra den anfægtede liste.
- 10 Ved skrivelse indgået til Rettens Justitskontor den 27. juli 2011 sendte Kommissionen en kopi af forordning nr. 36/2011 til Retten.
- 11 Ved skrivelse af 17. november 2011 fra Rettens Justitskontor blev parterne anmodet om skriftligt at udtale sig om følgerne, navnlig i henseende til genstanden for Abdulbasit Abdulrahims søgsmål, af vedtagelsen af forordning nr. 36/2011.
- 12 I deres skriftlige bemærkninger, indgivet til Rettens Justitskontor den 6. december 2011, nedlagde Rådet og Kommissionen påstand om, at det blev fastslået, at annullationspåstanden var blevet uden genstand, og at det ikke længere var fornødent at træffe afgørelse herom. Hvad angår erstatningskravet og sagens omkostninger opretholdt disse institutioner deres tidligere påstande.
- 13 I sine skriftlige bemærkninger, indgivet til Rettens Justitskontor den 6. december 2011, bestred Abdulbasit Abdulrahim, at det var uforholdsmæssigt at træffe afgørelse om påstanden om annullation af forordning nr. 1330/2008. Bl.a. under henvisning til præmis 46-51 i Rettens dom af 3. april 2008, PKK mod Rådet (sag T-229/02), påberåbte han sig de i den appellerede kendelses præmis 19 sammenfattede argumenter, som Retten havde besvaret i samme kendelse.

Den appellerede kendelse

- 14 Den appellerede kendelse blev afsagt på grundlag af artikel 113 i Rettens procesreglement, hvorefter Retten til enhver tid af egen drift efter høring af parterne kan afgøre, om sagen skal afvises, fordi ufravigelige procesforudsætninger ikke er opfyldt, eller fastslå, at sagen er blevet uden genstand, og at det er uforholdsmæssigt at træffe afgørelse.
- 15 I den appellerede kendelses præmis 22 henviste Retten til den retspraksis, hvorefter sagens genstand, ligesom en sagsøgers søgsmålsinteresse, skal bestå indtil retsafgørelsen, idet det i modsat fald findes uforholdsmæssigt at træffe afgørelse, hvilket forudsætter, at søgsmålet med sit resultat kan bibringe sagsøgeren en fordel (jf. Domstolens dom af 7.6.2007, sag C-362/05 P, Wunenburger mod Kommissionen, Sml. I, s. 4333, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis. Jf. ligeledes i denne retning Rettens dom af 10.12.2010, forenede sager T-494/08 - T-500/08 og T-509/08, Ryanair mod Kommissionen, Sml. II, s. 5723, præmis 42 og 43).
- 16 I den appellerede kendelses præmis 24 henviste Retten ligeledes til den retspraksis, hvorefter den sagsøgte institutions tilbagekaldelse eller ophævelse af den anfægtede retsakt under visse omstændigheder indebærer, at annullationssøgsmålets genstand bortfalder, når dette fører til det ønskede resultat for sagsøgeren og fuldt ud imødekommer dennes krav (jf. Rettens kendelse af 28.3.2006, sag T-451/04, Mediocurso mod Kommissionen, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis, samt Rettens kendelser af 6.7.2011, sag T-142/11, SIR mod Rådet, præmis 18, og sag T-160/11, Petroci mod Rådet, præmis 15).
- 17 I den appellerede kendelses præmis 27 fastslog Retten, at Kommissionen ved forordning nr. 36/2011 havde slettet angivelsen af Abdulbasit Abdulrahims navn af den anfægtede liste, selv om denne angivelse fulgte af forordning nr. 1330/2008. Ifølge Retten indebærer en sådan sletning en ophævelse af sidstnævnte forordning, for så vidt som denne retsakt vedrørte sagsøgeren.

- 18 I den appellerede kendelses præmis 29 og 30 anførte Retten, at i forbindelse med et annullationssøgsmål kan sagsøgeren ganske vist fortsat have en interesse i at opnå annullation af en under retssagen ophævet retsakt, såfremt annullationen heraf i sig selv kan få retlige følger (Rettens kendelse af 14.3.1997, sag T-25/96, Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen og Hapag-Lloyd mod Kommissionen, Sml. II, s. 363, præmis 16, og af 10.3.2005, sag T-184/01, IMS Health mod Kommissionen, Sml. II, s. 817, præmis 38). Såfremt en retsakt annulleres, er den institution, hvorfra retsakten hidrører, nemlig ifølge artikel 266 TEUF forpligtet til at gennemføre de til dommens opfyldelse nødvendige foranstaltninger. Disse foranstaltninger skal ikke fjerne retsakten som sådan fra Unionens retsorden, eftersom dette er det egentlige resultat af den dømmende myndigheds annullation af retsakten. De vedrører snarere fjernelsen af virkningerne af de ulovlige forhold, der er fastslået i annullationsdommen. Den berørte institution kan således finde anledning til at foretage en rimelig genoprettelse af sagsøgerens situation eller til at undgå, at der vedtages en tilsvarende retsakt (jf. kendelsen i sagen Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen og Hapag-Lloyd mod Kommissionen, præmis 17 og den deri nævnte retspraksis).
- 19 I den appellerede kendelses præmis 31 fastslog Retten imidlertid, at det i det foreliggende tilfælde hverken fremgik af sagsakterne eller af appellants argumenter, at annullationssøgsmålet som følge af vedtagelsen af forordning nr. 36/2011 kunne bibringe ham en fordel som omhandlet i den i kendelsens præmis 22 nævnte retspraksis, således at appellanten bevarede en søgsmålsinteresse.
- 20 Hvad for det første angår den omstændighed, at ophævelsen af en retsakt fra en af Unionens institutioner ikke er ensbetydende med en anerkendelse af, at retsakten er ulovlig, og har virkning *ex nunc*, til forskel fra en dom om annullation, hvorved den annullerede retsakt fjernes fra retsordenen med tilbagevirkende kraft og anses for aldrig at have eksisteret (jf. i denne retning Rettens dom af 13.12.1995, forenede sager T-481/93 og T-484/93, Exporteurs in Levende Varkens m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 2941, præmis 46), fastslog Retten i den appellerede kendelses præmis 32 navnlig, at en sådan omstændighed ikke kan begrunde en interesse for appellanten i, at forordning nr. 1330/2008 annulleres.
- 21 I den appellerede kendelses præmis 33 anførte Retten for det første, at der nemlig ikke er noget tegn på, forordning nr. 1330/2008's bortfald *ex tunc* vil bibringe appellanten nogen fordel. Der er navnlig intet, der gør det muligt at antage, at Kommissionen i tilfælde af afsigelse af en dom, hvorved denne forordning annulleres, vil være foranlediget til i henhold til artikel 266 TEUF at vedtage foranstaltninger med det formål at fjerne virkningerne af den konstaterede ulovlighed.
- 22 I den appellerede kendelses præmis 34 fastslog Retten for det andet, at hvad angår selve anerkendelsen af den hævdede ulovlighed kan denne ganske vist udgøre en af de former for kompensation, som søges opnået i forbindelse med et erstatningssøgsmål efter artikel 268 TEUF og 340 TEUF. Derimod er den ifølge Retten ikke tilstrækkelig til at begrunde en fortsat bestående søgsmålsinteresse, når der er tale om en sag med henblik på i henhold til artikel 263 TEUF og 264 TEUF at opnå annullation af en retsakt udstedt af en institution. I modsat fald ville en sagsøger altid bevare en interesse i at påstå annullation af en retsakt, selv om den er blevet tilbagekaldt eller ophævet, hvilket ville være uforeneligt med den retspraksis, der er omhandlet i den appellerede kendelses præmis 24 og 29, og som er anført i henholdsvis præmis 16 og 18 i denne dom.
- 23 Hvad angår den retspraksis, hvorefter en sagsøger kan bevare en interesse i at opnå annullation af en afgørelse om restriktive foranstaltninger, der er blevet ophævet og erstattet (jf. i denne retning, ud over dommen i sagen PKK mod Rådet, præmis 46-51, Rettens dom af 12.12.2006, sag T-228/02, Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran mod Rådet, Sml. II, s. 4665, præmis 35, af 11.7.2007, sag T-327/03, Al-Aqsa mod Rådet, præmis 39, og af 23.10.2008, sag T-256/07, People's Mojahedin Organization of Iran mod Rådet, Sml. II, s. 3019, præmis 48), fastslog Retten i den appellerede kendelses præmis 35, at denne retspraksis blev udviklet i en særlig kontekst, der adskiller sig fra den foreliggende. I modsætning til forordning nr. 1330/2008 var retsakterne i de pågældende sager nemlig ikke blot blevet ophævet, men også erstattet af nye retsakter, hvorved de restriktive foranstaltninger

over for de berørte enheder blev opretholdt. For så vidt angår de omhandlede enheder bestod de oprindelige virkninger af de ophævede retsakter derfor fortsat i kraft af de retsakter, der erstattede dem. I det foreliggende tilfælde fjerner forordning nr. 36/2011 imidlertid ganske enkelt angivelsen af appellanterns navn fra den anfægtede liste, hvorved forordning nr. 1330/2008 implicit ophæves, for så vidt som den vedrører appellanten, uden at erstatte de i denne forordning fastsatte foranstaltninger. Virkningerne af forordning nr. 1330/2008 varer således ikke ved. Endvidere beror den nævnte retspraksis på forskellen mellem virkningerne af en ophævelse og virkningerne af en annullation af en retsakt, hvilket er uden relevans i det foreliggende tilfælde, således som det fremgår af den appellerede kendelses præmis 32.

- 24 I nævnte kendelses præmis 36 anførte Retten, at den nævnte sontring bekræftes af Domstolens dom af 3. december 2009, Hassan og Ayadi mod Rådet og Kommissionen (forenede sager C-399/06 P og C-403/06 P, Sml. I, s. 11393). I stedet for automatisk at fastslå, at de pågældende sagsøgers søgsmålsinteresse fortsat bestod i de sager, der gav anledning til denne dom, rejste Domstolen nemlig i dennes præmis 57 for det første af egen drift spørgsmålet, om det, henset til ophævelsen af den anfægtede forordning og til den omstændighed, at en anden retsakt havde erstattet den med tilbagevirkende kraft, fortsat var fornødent at træffe afgørelse i disse sager. For det andet påpegede Domstolen i samme doms præmis 59-63 en række særegenheder i den sag, den var forelagt, som gjorde det muligt for den at fastslå i nævnte doms præmis 64 og 65, at »under disse særlige omstændigheder« og til forskel fra det i Domstolens kendelse af 8. marts 1993, Lezzi Pietro mod Kommissionen (sag C-123/92, Sml. I, s. 809), fastslåede kunne vedtagelsen af den nye retsakt og den samtidige ophævelse af den omhandlede forordning ikke anses for at svare til en annullation af forordningen. Disse særegenheder foreligger imidlertid ikke i det foreliggende tilfælde. Nærmere bestemt er forordning nr. 36/2011 i den foreliggende sag endelig, for så vidt som den ikke længere kan gøres til genstand for et annullationssøgsmaal. Det kan derfor i modsætning til, hvad Domstolen fastslog i præmis 63 i dommen i sagen Hassan og Ayadi mod Rådet og Kommissionen, udelukkes, at forordning nr. 1330/2008 for så vidt angår appellanten atter træder i kraft.
- 25 Hvad for det andet angår den omstændighed, at en sagsøger kan bevare en interesse i at påstå annullation af en retsakt fra en EU-institution for at gøre det muligt at forhindre, at den ulovlighed, hvormed retsakten angiveligt er behæftet, gentager sig fremover, anførte Retten i den appellerede kendelses præmis 37, at en sådan søgsmålsinteresse, der følger af artikel 266, stk. 1, TEUF, kun kan foreligge, såfremt den hævdede ulovlighed kan formodes at ville gentage sig fremover uafhængigt af omstændighederne i den sag, som har dannet grundlag for søgsmålet (dommen i sagen Wunenburger mod Kommissionen, præmis 51 og 52). I det foreliggende tilfælde er der imidlertid intet i sagsakterne, der antyder, at dette kan være tilfældet. Eftersom forordning nr. 36/2011 er vedtaget med henblik på appellanterns særlige situation samt, tilsyneladende, udviklingen af situationen i Libyen, fandt Retten tværtimod, at det ikke forekom sandsynligt, at den hævdede ulovlighed kunne gentage sig fremover uafhængigt af de omstændigheder, der gav anledning til sagen.
- 26 Hvad for det tredje angår argumentet om, at der vil være en tungtvejende offentlig interesse i at retsforfølge den hævdede tilsidesættelse af en tvingende folkeretlig regel, fastslog Retten i den appellerede kendelses præmis 38 uden herved at fritage Kommissionen for ansvar, at dette argument ikke var tilstrækkeligt til at begrunde appellanterns interesse i at fortsætte sagen. Selv om Kommissionen, således som appellanten har bemærket, skal overholde tvingende folkeretlige regler og ikke har ret til at vedtage en afgørelse, der er baseret på oplysninger fremkommet under tortur, er appellanten imidlertid ikke beføjet til at handle i lovens eller institutionernes interesse og kan kun gøre sin egen interesse og sine egne indsigelser gældende (jf. i denne retning dom af 30.6.1983, sag 85/82, Schloh mod Rådet, Sml. s. 2105, præmis 14).
- 27 Hvad for det fjerde angår eventuelle skadevirkninger, der i givet fald kan følge af den hævdede ulovlighed af forordning nr. 1330/2008, bemærkede Retten i den appellerede kendelses præmis 39, at den af de sagsøgte institutioner nedlagte påstand om, at det fastslås, at det er uforlødent at træffe

afgørelse, alene vedrører påstanden om annullation af denne forordning. Det står således Abdulbasit Abdulrahim frit for i forbindelse med sin påstand om erstatning i medfør af artikel 268 TEUF og artikel 340, stk. 2 og 3, TEUF fortsat at søge erstatning for den skade, som han hævder at have lidt.

- 28 Hvad endelig for det femte angår argumentet om det hævdede behov for at opnå en afgørelse af, om der kan gives appellanten medhold, med henblik på at kræve de af appellanten afholdte omkostninger erstattet, henviste Retten i den appellerede kendelses præmis 40 til sin afgørelse om sagens omkostninger.
- 29 Retten konkluderede i den appellerede kendelses præmis 41, at det ikke længere var fornødent at træffe afgørelse om påstanden om annullation af forordning nr. 1330/2008.
- 30 Hvad angår erstatningspåstanden fandt Retten, at den fremstod som åbenbart ugrundet, eller at det fremstod som åbenbart, at den måtte afvises, henset til processkrifterne, oplysningerne i sagens akter og de af parterne afgivne forklaringer i deres skriftlige indlæg.
- 31 Efter i den appellerede kendelses præmis 45 at have anført betingelserne for, at Den Europæiske Union ifalder ansvar uden for kontraktforhold for ulovlig adfærd udvist af dens organer, fastslog Retten i samme kendelses præmis 48, at den hævdede skade hverken var opgjort eller bevist.
- 32 I den appellerede kendelses præmis 52 fastslog Retten ligeledes, at årsagsforbindelsen mellem de i den foreliggende sag omhandlede retsakter og den hævdede skade ikke var godtgjort, eftersom den materielle skade, som Abdulbasit Abdulrahim hævdede at have lidt som følge af, at hans midler, finansielle aktiver og andre økonomiske ressourcer ikke var tilgængelige, og som bestod i, at han var frataget rådigheden herover, ikke havde sin direkte og umiddelbare årsag i vedtagelsen af disse retsakter, men i vedtagelsen af tidligere beslutninger, nemlig dels sanktionskomitéens beslutning af 21. oktober 2008 om at føje hans navn til denne komité's liste, dels Det Forenede Kongeriges myndigheders beslutning om at vedtage restriktive foranstaltninger over for den berørte.

Påstandene i appelsagen

- 33 Abdulbasit Abdulrahim har nedlagt følgende påstande:
- Den appellerede kendelse ophæves.
 - Det fastslås, at Abdulbasit Abdulrahims annullationssøgsmål ikke var uden genstand.
 - Sagen hjemvises til Retten, for at denne kan træffe afgørelse i annullationssøgsmålet.
 - Kommissionen tilpligtes at betale omkostningerne i forbindelse med den foreliggende appelsag og behandlingen af sagen ved Retten, herunder de omkostninger, der er blevet afholdt i forbindelse med fremsættelsen af bemærkninger efter anmodning fra Retten.
- 34 Rådet og Kommissionen har nedlagt påstand om, at Domstolen forkaster appellen og tilpligter Abdulbasit Abdulrahim at betale sagens omkostninger.

Appellen

- 35 Til støtte for appellen har appellanten påberåbt sig adgangen til effektive retsmidler og sin ret til effektiv domstolsbeskyttelse. Foruden Domstolens praksis (dom af 25.7.2002, sag C-50/00 P, Unión de Pequeños Agricultores mod Rådet, Sml. I, s. 6677, præmis 38 og 39, og af 18.1.2007, sag C-229/05 P, PKK og KNK mod Rådet, Sml. I, s. 439, præmis 76 og 77) har han påberåbt sig artikel 47 og

artikel 52, stk. 3, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), samt dets artikel 7, der svarer til artikel 8 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMRK«), og som fastsætter, at enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin kommunikation.

- 36 Mere specifikt har appellanten til støtte for sin argumentation fremsat to anbringender, hvoraf det første indeholder tre led.

Det første anbringende

Det første anbringendes første led vedrørende en retlig fejl, som Retten har begået ved at undlade at høre generaladvokaten

- 37 Appellanten har gjort gældende, at Retten ved at undlade at høre generaladvokaten, før den traf afgørelse, har tilsidesat sit procesreglements artikel 114, stk. 4, hvortil dets artikel 113, på grundlag af hvilken den appellerede kendelse er blevet afsagt, henviser.
- 38 Således som Rådet og Kommissionen imidlertid med rette har anført, skal Rettens pligt til at høre generaladvokaten, før den træffer afgørelse, ses i lyset af artikel 2, stk. 2, samt artikel 18 og 19 i Rettens procesreglement, hvoraf for det første fremgår, at udpegelsen af en af Rettens dommere til at udøve hvervet som generaladvokat er fakultativ, når Retten sættes i afdelinger, og for det andet, at de i nævnte procesreglement fastsatte bestemmelser om generaladvokaten kun finder anvendelse i tilfælde, hvor en dommer faktisk er blevet udpeget til at udøve hvervet som generaladvokat (kendelse af 25.6.2009, sag C-580/08 P, Srinivasan mod Den Europæiske Ombudsmand, præmis 35, og af 22.10.2010, sag C-266/10 P, Seacid mod Parlamentet og Rådet, præmis 11, samt dom af 22.9.2011, sag C-426/10 P, Bell & Ross mod KHIM, Sml. I, s. 8849, præmis 28).
- 39 Da der med henblik på behandlingen af det af Abdulbasit Abdulrahim for Retten anlagte søgsmål, som blev henvist til Rettens Anden Afdeling, ikke var udpeget nogen generaladvokat, forelå der ingen forpligtelse til at høre en generaladvokat, før det blev fastslået, at det ikke længere var fornødent at træffe afgørelse i sagen.
- 40 Følgelig er det første anbringendes første led ugrundet.

Det første anbringendes andet led vedrørende en tilsidesættelse af retten til en retfærdig rettergang

- 41 Appellanten har gjort gældende, at Retten har tilsidesat retten til en retfærdig rettergang, idet den har undladt at anmode appellanten om at fremsætte bemærkninger om behovet for at indlede en mundtlig forhandling. Appellanten har anført, at artikel 120 i Domstolens procesreglement – i den affattelse, der var gældende på tidspunktet for iværksættelsen af appellen – fastsætter, at en part kan fremsætte sine bemærkninger, inden der træffes afgørelse om eventuelt at indlede den mundtlige forhandling. Der er intet, som begrundet en anden fremgangsmåde ved Retten. Ifølge appellanten er artikel 114 i Rettens procesreglement, således som den fortolkes af Retten, ikke i overensstemmelse med chartrets artikel 47.
- 42 I denne henseende bemærkes, at anvendelsen af artikel 113 i Rettens procesreglement ikke garanterer, at der indledes en mundtlig forhandling, idet Retten i henhold til sit procesreglements artikel 114, stk. 3, hvortil der henvises i samme reglements artikel 113, kan træffe afgørelse alene på baggrund af en skriftlig forhandling (dom af 19.1.2006, sag C-547/03 P, AIT mod Kommissionen, Sml. I, s. 845, præmis 35, og af 2.5.2006, sag C-417/04 P, Regione Siciliana, Sml. I, s. 3881, præmis 37).

43 Artikel 113 i Rettens procesreglement pålægger imidlertid Retten at høre parterne, inden den afgør, om sagen skal afvises, fordi ufravigelige procesforudsætninger ikke er opfyldt, eller fastslår, at sagen er blevet uden genstand, og at det ikke længere er fornødent at træffe afgørelse. I overensstemmelse med denne bestemmelse er appellanten blevet anmodet om skriftligt at udtale sig om, hvilke konsekvenser der skal drages af vedtagelsen af forordning nr. 36/2011, navnlig i lyset af genstanden for hans søgsmål. Appellanten kunne derfor forvente, at Retten, såfremt den fandt, at sagen var blevet uden genstand, ville træffe afgørelse ved kendelse, idet der er tale om en af de i nævnte artikel 113 fastsatte situationer, hvor Retten til enhver tid kan træffe afgørelse.

44 Det følger heraf, at Retten, i modsætning til det af appellanten anførte, ikke har tilsidesat den i chartrets artikel 47 fastsatte ret til en retfærdig rettergang ved at anmode ham om at udtale sig om, hvorvidt sagens genstand fortsat bestod, og ved ikke at høre ham vedrørende spørgsmålet, om det var ønskeligt at indlede den mundtlige forhandling.

45 Det følger heraf, at det første anbringendes andet led er ugrundet.

Det første anbringendes tredje led vedrørende en retlig fejl, som Retten har begået ved ikke at indlede den mundtlige forhandling

46 Med det første anbringendes tredje led har appellanten gjort gældende, at Retten har begået en retlig fejl ved ikke at indlede den mundtlige forhandling. Han er af den opfattelse, at Retten kun rent undtagelsesvis er beføjet til at undlade at indlede den mundtlige forhandling, der udgør et vigtigt element blandt de midler, som en sagsøger har til rådighed med henblik på effektivt at gøre sine argumenter gældende. Ifølge appellanten bør den mundtlige forhandling kun undlades i tilfælde, hvor der ikke rejses væsentlige spørgsmål af retlig eller faktisk karakter. Appellanten har anført, at Retten traf afgørelse umiddelbart efter det svar, han gav den vedrørende sin fortsatte søgsmålsinteresse, og Rådets og Kommissionens kortfattede bemærkninger.

47 Appellanten har gjort gældende, at stort set hele Rettens argumentation vedrører emner og retspraksis, der ikke har været genstand for drøftelse, og hvorom appellanten ikke har haft lejlighed til at blive hørt, hverken skriftligt eller mundtligt. Når der ses bort fra den af Retten nævnte retspraksis, har denne især fremhævet faktiske oplysninger om situationen i Libyen og den omstændighed, at det ikke synes sandsynligt, at den hævdede ulovlighed vil kunne gentage sig fremover.

48 Som anført af Kommissionen, kunne Retten i overensstemmelse med sit procesreglements artikel 113 og artikel 114, stk. 3, afsige den appellerede kendelse uden at indlede den mundtlige forhandling, eftersom den fandt, at den var tilstrækkeligt oplyst, og appellanten havde haft mulighed for – hvilken mulighed han i øvrigt benyttede sig af – på Rettens opfordring skriftligt at fremsætte sine bemærkninger til den af de sagsøgte institutioner nedlagte påstand om, at det var uforholdsmæssigt at træffe afgørelse, og for således at gøre de argumenter gældende, på grundlag af hvilke han anfægtede denne påstand.

49 Hvad angår begrundelsen for den appellerede kendelse og den retspraksis, der nævnes i denne, bemærkes, at selv om det påhviler Retten at iagttage parternes ret til forsvar, indebærer dette ikke, at den er forpligtet til at anmode parterne om at tage stilling til den argumentation, som den agter at anvende med henblik på at afgøre den tvist, som er blevet indbragt for den.

50 Det følger heraf, at det første anbringendes tredje led ligeledes er ugrundet, og at det første anbringende derfor ikke kan tiltrædes.

Det andet anbringende vedrørende en retlig fejl, som Retten har begået ved at fastslå, at sagen var blevet uden genstand

Parternes argumenter

- 51 Abdulbasit Abdulrahim har gjort gældende, at Retten for så vidt angår begrebet søgsmålsinteresse har anvendt et for strengt kriterium. Ifølge appellanten skal en sag ikke erklæres for at være uden genstand, hvis der ved den fortsatte behandling af sagen kan opnås erstatning for den mindste skade, som er lidt, eftersom dette bibringer appellanten en fordel. I den foreliggende sag er appellanten af den opfattelse, at hans annullationssøgsmål kan bringe den fortsatte tilsidesættelse af hans ret i henhold til EMRK's artikel 8 til respekt for sit privatliv og familieliv til ophør, genoprette hans omdømme og fjerne forhindringerne for ansættelse og for rejser og de følger af hans opførelse på den anfægtede liste, som rammer ham, for så vidt som opførelsen påvirker hans familie og indebærer restriktive foranstaltninger over for denne.
- 52 Appellanten er af den opfattelse, at Retten i den appellerede kendelses præmis 33 har begået en retlig fejl og anvendt kriteriet om, at en annullation skal indebære en fordel, forkert, idet den gør det til en betingelse for, at der foreligger en sådan fordel, at Kommissionen og/eller Rådet i henhold til artikel 266 TEUF vedtager foranstaltninger med det formål at fjerne den konstaterede ulovligheds virkninger. I visse tilfælde kræver annullation af en retsakt ikke, at der efterfølgende bliver vedtaget en foranstaltning. I øvrigt kan det ikke være en betingelse for, at en retsakt kan erklæres ugyldig, at den, som har udstedt retsakten, efterfølgende skal handle på en bestemt måde.
- 53 Ifølge appellanten tilsidesætter Rettens afgørelse den i EMRK's artikel 8 fastsatte processuelle garanti, hvorefter han skal have mulighed for at imødegå anklagerne mod ham, med henblik på at den af institutionen forårsagede skade bliver erstattet. Såfremt det antages, at der ikke foreligger nogen søgsmålsinteresse, vil dette gøre det muligt for Kommissionen gennem ophævelse af den anfægtede foranstaltning at omgå EU-retsinstansernes prøvelsesret, hvilket vil være i strid med retsstatsprincippet og indebære, at denne institution unddrager sig ethvert ansvar.
- 54 Appellanten har anført, at Retten har erkendt, at selv om der ikke foreligger nogen skade, er muligheden for, at ulovligheden gentager sig i fremtiden, tilstrækkelig til at fastslå, at interessen i den fortsatte sagsbehandling består (dommen i sagen Wunenburger mod Kommissionen, præmis 58 og 59). Han har gjort gældende, at tilsidesættelsen af EMRK's artikel 8 i den foreliggende sag er baseret på anvendelsen af oplysninger, der er fremkommet under tortur. Retten har imidlertid overset den systemiske karakter af de til støtte for hans søgsmål påberåbte retsstridige forhold, som kan gentage sig. Appellanten har derfor en åbenbar interesse i, at der bliver truffet en retsafgørelse om dette punkt, eftersom det udgør grundlaget for, at han er blevet udpeget som en person med tilknytning til en terrororganisation.
- 55 Under alle omstændigheder er appellanten af den opfattelse, at Rettens tilgang giver anledning til særlig bekymring, henset til den hurtige udvikling i de politiske situationer, som ligger til grund for restriktive foranstaltninger som dem, der er fastsat i forordning nr. 1330/2008. Fjernelsen af hans navn fra den anfægtede liste er således ikke blevet begrundet, og Retten kan ikke udelukke, at appellanten på ny bliver opført på denne liste. Opførelsen af appellanten på listen kan påberåbes som grundlag eller støtte for enhver fremtidig anmodning fra en medlemsstat om at genopføre ham på nævnte liste. Det kan endelig ikke afvises, at en hurtig ændring i den politiske situation vil få en virkning, hvilket Retten har anerkendt ved at henvise til situationen i Libyen.

- 56 Rådet og Kommissionen har gjort gældende, at appellanten havde nedlagt påstand om ophævelse af de restriktive foranstaltninger over for ham, og at vedtagelsen af forordning nr. 36/2011 har haft denne virkning. De har i denne forbindelse henvist til den retspraksis, hvorefter interessen i at opnå annullation af en ophævet retsakt forudsætter, at annullationen af denne retsakt i sig selv kan have retlige følger.
- 57 I denne henseende har Rådet og Kommissionen anfægtet appellants argumenter om, at søgsmålsinteressen fortsat består for så vidt angår genoprettelsen af hans omdømme og forhindringen af en ny opførelse på den anfægtede liste. Kommissionen har anført, at en dom ikke ville kunne have vedrørt tiden før den 22. december 2008, dvs. den dato, hvor appellanten blev opført på den anfægtede liste. I øvrigt har appellanten under sagen fremsat anbringender vedrørende tilsidesættelse af retten til forsvar, retten til domstolsbeskyttelse og sin ejendomsret, men han har ikke gjort gældende, at der foreligger et urigtigt skøn for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt han er knyttet til Al-Qaida. På denne baggrund ville en dom om annullation af forordning nr. 1330/2008, som havde været baseret på proceduremæssige anbringender, ikke have indebåret, at hans omdømme ville være blevet genoprettet.
- 58 Rådet og Kommissionen er ligeledes af den opfattelse, at det forhold, at Retten ikke har afsagt nogen dom for så vidt angår realiteten, ikke udgør en risiko for, at opførelsen af appellanten på listen på ny træder i kraft. Ved Rådets forordning (EU) nr. 1286/2009 af 22. december 2009 om ændring af forordning nr. 881/2002 (EUT L 346, s. 42) er der nemlig blevet indsat en artikel 7a i sidstnævnte forordning, hvorefter en afgørelse om ny opførelse på en liste kun kan træffes, såfremt Kommissionen modtager en begrundelse fra De Forenede Nationers Sikkerhedsråd (herefter »FN's Sikkerhedsråd«), som den straks efter at have truffet sin afgørelse om opførelse på listen skal meddele til den berørte person, således at denne kan gøre sine bemærkninger gældende med henblik på Kommissionens eventuelle revurdering af dens afgørelse. I den foreliggende sag efterlader FN's Sikkerhedsråds beslutning om at fjerne appellanten fra sanktionskomitéens liste ingen tvivl om, at appellanten ikke vil blive genopført på denne liste, så længe der ikke foreligger nogen ændring af de faktiske omstændigheder. Endvidere vil en dom fra Retten ikke have nogen indvirkning på FN's Sikkerhedsråds beslutning om at fjerne den berørte fra nævnte liste i december 2010.
- 59 Hvad angår den systemiske karakter af de ulovligheder, som der er gjort indsigelse imod, har Rådet og Kommissionen gentaget, at annullationssøgsmålet alene vedrørte opførelsen af appellanten på den anfægtede liste, og at en annullation kun ville have vedrørt ham. Spørgsmålet om en systemisk virkning opstår derfor ikke.
- 60 Endelig har Rådet og Kommissionen peget på, at der bør sondres mellem den foreliggende sag og de sager, der gav anledning til dommen i sagen PKK mod Rådet og til de andre domme, som er nævnt i appelskriftet. De har gjort gældende, at sagsøgerne i sidstnævnte sager stadig var opført på listerne, da retsinstansen traf afgørelse om deres annullationssøgsmål, hvorimod appellants navn i den foreliggende sag var blevet fjernet fra den anfægtede liste. Kommissionen har ligeledes sammenlignet den foreliggende sag med den, der gav anledning til dom af 21. december 2011, Frankrig mod People's Mojahedin Organization of Iran (sag C-27/09 P, Sml. I, s. 13427, præmis 43-50), hvori Den Franske Republik anførte, at det ikke var korrekt, at appellen ikke længere havde nogen genstand, idet denne medlemsstat gjorde gældende, at afgørelsen om at opføre People's Mojahedin Organization of Iran på listen i bilaget til Rådets fælles holdning 2001/931/FUSP af 27. december 2001 om anvendelse af specifikke foranstaltninger til bekæmpelse af terrorisme (EUT L 344, s. 93) skulle opretholdes i Unionens retsorden. I den foreliggende sag er der ikke nogen tvist mellem appellanten og Kommissionen for så vidt angår fjernelsen af appellanten fra den anfægtede liste.

Domstolens bemærkninger

- 61 I den appellerede kendelses præmis 22 henviste Retten til den faste retspraksis, hvorefter en sagsøgers søgsmålsinteresse for så vidt angår sagens genstand skal foreligge på tidspunktet for sagens anlæggelse, idet sagen i modsat fald afvises. Sagens genstand skal, ligesom søgsmålsinteressen, bestå indtil retsafgørelsen, idet det i modsat fald findes uforholdsmæssigt at træffe afgørelse, hvilket forudsætter, at søgsmålet med sit resultat kan bibringe parten en fordel (jf. dommen i sagen Wunenburger mod Kommissionen, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis, samt dom af 17.4.2008, forenede sager C-373/06 P, C-379/06 P og C-382/06 P, Flaherty m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 2649, præmis 25).
- 62 Under forskellige omstændigheder har Domstolen anerkendt, at en sagsøgers søgsmålsinteresse ikke nødvendigvis bortfalder som følge af, at den af den pågældende anfægtede retsakt ophører med at have virkninger under den verserende sag.
- 63 Domstolen har ligeledes bl.a. fastslået, at en sagsøger fortsat kan have interesse i at påstå annullation af en afgørelse, enten for at opnå en genoprettelse af sin situation (dom af 6.3.1979, sag 92/78, Simmenthal mod Kommissionen, Sml. s. 777, præmis 32) eller for at udvirke, at den, der har udstedt den anfægtede retsakt, i fremtiden foretager passende ændringer, og dermed forhindre risikoen for gentagelse af den ulovlighed, hvormed den anfægtede retsakt påstås behæftet (jf. i denne retning dommen i sagen Simmenthal mod Kommissionen, præmis 32, dom af 24.6.1986, sag 53/85, AKZO Chemie og AKZO Chemie UK mod Kommissionen, Sml. s. 1965, præmis 21, samt dommen i sagen Wunenburger mod Kommissionen, præmis 50).
- 64 I en sag mellem en virksomhed, der uretmæssigt blev forbigået i forbindelse med en udbudsprocedure, og Kommissionen har Domstolen fastslået, at selv hvor det på grund af omstændighederne viser sig umuligt at gennemføre forpligtelsen for den institution, hvorfra den annullerede retsakt hidrører, til at træffe de foranstaltninger, der er nødvendige for at opfylde den dom, hvorved denne annullation blev fastslået, kan annullationssøgsmålet stadig være af interesse som grundlag for et eventuelt erstatningssøgsmål (dom af 5.3.1980, sag 76/79, Könecke Fleischwarenfabrik mod Kommissionen, Sml. s. 665, præmis 9).
- 65 Det fremgår af denne retspraksis, at spørgsmålet om, hvorvidt en sagsøgers søgsmålsinteresse fortsat består, skal bedømmes konkret, idet der bl.a. skal tages hensyn til følgerne af den hævdede ulovlighed og arten af den skade, som angiveligt er lidt.
- 66 Såvel for Retten som for Domstolen har appellanten gjort flere forhold gældende, der ifølge ham begrundes, at hans søgsmålsinteresse fortsat består på trods af, at forordning nr. 36/2011 har fjernet hans navn fra kategorien »Fysiske personer« i bilag I til forordning nr. 881/2002, som ændret ved forordning nr. 1330/2008. Det skal imidlertid præciseres, at det ikke er nødvendigt at undersøge samtlige de af appellanten påberåbte anbringender, såfremt et af dem er tilstrækkeligt til at godtgøre, at søgsmålsinteressen fortsat består.
- 67 I den appellerede kendelses præmis 28 og 31 fastslog Retten, at vedtagelsen af forordning nr. 36/2011, for så vidt som denne forordning fjernede angivelsen af Abdulbasit Abdulrahims navn fra den anfægtede liste, fuldt ud imødekom sidstnævntes krav, således at annullationssøgsmålet ikke længere kunne bibringe ham en fordel, og at hans søgsmålsinteresse følgelig var bortfaldet.
- 68 I denne henseende bemærkes, at Retten i den appellerede kendelses præmis 32 ganske vist med rette henviste til sondringen mellem ophævelsen af en retsakt udstedt af en EU-institution – der ikke er ensbetydende med en anerkendelse af, at retsaktens er ulovlig, og som har virkning *ex nunc* – og en dom om annullation, hvorved den annullerede retsakt fjernes fra retsordenen med tilbagevirkende kraft og anses for aldrig at have eksisteret.

- 69 I nævnte præmis 32's sidste punktum fastslog Retten imidlertid med urette, at denne forskel ikke kan begrunde, at Abdulbasit Abdulrahim har en interesse i at opnå annullation af forordning nr. 1330/2008.
- 70 De restriktive foranstaltninger, som er vedtaget i medfør af forordning nr. 881/2002, har således betydelige negative følger og en betydelig indvirkning på de berørte personers rettigheder og frihedsrettigheder (jf. i denne retning dom af 3.9.2008, forenede sager C-402/05 P og C-415/05 P, Kadi og Al Barakaat International Foundation mod Rådet og Kommissionen, Sml. I, s. 6351, præmis 361 og 375). Ud over indefrysningen af midler som sådan, der i kraft af sin betydelige rækkevidde griber ind i de omhandlede personers arbejdsliv såvel som deres familieliv (jf. bl.a. dom af 29.4.2010, sag C-340/08, M m.fl., Sml. I, s. 3913) og udgør en hindring for indgåelsen af adskillige retshandler (jf. bl.a. dom af 11.10.2007, sag C-117/06, Möllendorf og Möllendorf-Niehuus, Sml. I, s. 8361), er det vigtigt at tage hensyn til den vanære og mistillid, der følger af den offentlige udpegelse af de omhandlede personer som personer med tilknytning til en terrororganisation.
- 71 Således som generaladvokaten har anført i punkt 61-67 i forslaget til afgørelse, består søgsmålsinteressen for en sagsøger som Abdulbasit Abdulrahim fortsat på trods af, at hans navn er fjernet fra den anfægtede liste, med henblik på, at Unionens retsinstanser anerkender, at han aldrig burde være blevet opført på denne liste, eller at han ikke burde være blevet det i henhold til den af Unionens institutioner fulgte procedure.
- 72 Selv om en anerkendelse af den anfægtede retsakts ulovlighed som sådan ikke kan genoprette en materiel skade eller en krænkelse af privatlivet, er den nemlig, således som Abdulbasit Abdulrahim har gjort gældende, ikke desto mindre af en sådan art, at den kan skaffe ham oprejsning eller udgøre en form for genoprettelse af den ikke-økonomiske skade, han har lidt som følge af denne ulovlighed, og således begrunde, at hans søgsmålsinteresse består (jf. i denne retning dom af 10.6.1980, sag 155/78, M. mod Kommissionen, Sml. s. 1797, præmis 6, og af 7.2.1990, sag C-343/87, Culin mod Kommissionen, Sml. I, s. 225, præmis 26 og den deri nævnte retspraksis).
- 73 Det var derfor med urette, at Retten i den appellerede kendelses præmis 28 og 31 udledte af fjernelsen ved forordning nr. 36/2011 af appellants navn fra den anfægtede liste, at dennes krav fuldt ud var blevet imødekommet, og at annullationssøgsmålet dermed ikke længere kunne bibringe ham en fordel.
- 74 I modsætning til, hvad Rådet og Kommissionen har gjort gældende, har det kun ringe betydning, at de i sagen fremsatte annullationsanbringender vedrører begrundelsen for den omhandlede retsakt eller overholdelsen af appellants processuelle rettigheder. Annullation af en afgørelse om indefrysning af midler af sådanne grunde kan nemlig indebære, at appellants krav er imødekommet, for så vidt som den rejser alvorlig tvivl om den måde, hvorpå den pågældende institution har udøvet sine beføjelser i forhold til ham.
- 75 Under alle omstændigheder har appellanten for Retten ikke kun fremsat anbringender vedrørende tilsidesættelse af retten til forsvar, idet han også har bestridt at have haft tilknytning til Al-Qaida. Således som det fremgår af punkt 142-150 i den for Retten indgivne stævning, har Abdulbasit Abdulrahim nemlig benægtet at have været involveret i terroraktiviteter eller at have haft tilknytning til Al-Qaida, og han har gjort gældende, at hans opførelse på den anfægtede liste alene skyldtes, at han indgik i en gruppe af libyske flygtninge, hvoraf visse ifølge Det Forenede Kongeriges myndigheder havde været involveret i terroraktiviteter.
- 76 Det er ligeledes kun af ringe betydning, at en dom om annullation ikke kan vedrøre tiden forud for vedtagelsen af forordning nr. 1330/2008. Selv om Abdulbasit Abdulrahim, således som Retten bemærkede i den appellerede kendelses præmis 52, allerede var opført på sanktionskomitéens liste og allerede var genstand for restriktive foranstaltninger, der var truffet af Det Forenede Kongeriges

myndigheder inden vedtagelsen af denne forordning, forholder det sig nemlig ikke desto mindre således, at hans opførelse på den anfægtede liste kan have øget vanæren og mistilliden for hans vedkommende, og følgelig den ikke-økonomiske skade, som han hævder at have lidt.

- 77 Det skal tilføjes, at de lister, som oprettes ved EU-forordninger, som er umiddelbart anvendelige, hverken er af samme art eller har samme retsvirkning på Unionens område som sanktionskomitéens liste.
- 78 I den appellerede kendelses præmis 34 fastslog Retten, at anerkendelsen af den hævdede ulovlighed ikke er tilstrækkelig til at begrunde en fortsat bestående søgsmålsinteresse, når der er tale om en sag med henblik på i henhold til artikel 263 TEUF og 264 TEUF at opnå annullation af en retsakt udstedt af en institution, idet en sagsøger i modsat fald altid ville bevare en interesse i at påstå annullation af en retsakt, selv om den er tilbagekaldt eller ophævet, hvilket ville være uforeneligt med den retspraksis, der er omhandlet i den appellerede kendelses præmis 24 og 29, og hvortil der er henvist i denne doms præmis 16 og 18.
- 79 Denne konklusion er imidlertid i strid med Domstolens praksis, hvoraf det fremgår, at anerkendelsen af den hævdede ulovlighed – for så vidt som den ligesom i den foreliggende sag er af en sådan art, at den bibringer sagsøgeren en fordel – begrunder, at den pågældendes interesse i at påstå annullation fortsat består, selv når den anfægtede retsakt er ophørt med at have virkninger efter anlæggelsen af søgsmålet (jf. i denne retning dommen i sagen M. mod Kommissionen, præmis 5 og 6, dommen i sagen AKZO Chemie og AKZO Chemie UK mod Kommissionen, samt dommen i sagen Culin mod Kommissionen, præmis 27-29).
- 80 Endelig kan nævnte konklusion heller ikke udledes af den praksis fra Retten, hvortil denne henviste i den appellerede kendelses præmis 29, og som er anført i denne doms præmis 18, idet denne retspraksis bygger på den i samme kendelses præmis 30 belyste forudsætning, hvorefter der kun foreligger søgsmålsinteresse, når annullationen af en retsakt kræver, at den institution, hvorfra en annulleret retsakt hidrører, vedtager foranstaltninger i overensstemmelse med artikel 266 TEUF. Interessen i, at den anfægtede retsakt annulleres, består imidlertid fortsat, når denne annullation ligesom i den foreliggende sag kan bibringe sagsøgeren en fordel, uanset om det for den sagsøgte institution ikke er nødvendigt eller er materielt umuligt at vedtage foranstaltninger til opfyldelse af annullationsdommen i henhold til artikel 266 TEUF (jf. i denne retning dommen i sagen Könecke Fleischwarenfabrik mod Kommissionen, præmis 9, dommen i sagen M. mod Kommissionen, præmis 6, dommen i sagen AKZO Chemie og AKZO Chemie UK mod Kommissionen, præmis 21, samt dommen i sagen Culin mod Kommissionen, præmis 26).
- 81 Det følger heraf, at Rettens konklusion i den appellerede kendelses præmis 34 er behæftet med en retlig fejl.
- 82 Retten har endvidere begået en retlig fejl ved i den appellerede kendelses præmis 35 og 36 at fastslå, at Abdulbasit Abdulrahims manglende søgsmålsinteresse bl.a. følger af den omstændighed, at de ved forordning nr. 1330/2008 vedtagne restriktive foranstaltninger over for ham ikke er blevet opretholdt, og at ophævelsen af disse foranstaltninger i medfør af forordning nr. 36/2011 er endelig, i modsætning til situationen i dommen i sagen PKK mod Rådet, som appellantens har påberåbt sig til støtte for sin argumentation. Den endelige ophævelse af forordning nr. 1330/2008 ved fjernelsen af appellantens navn fra den anfægtede liste er nemlig ikke til hinder for, at der fortsat består en søgsmålsinteresse for så vidt angår virkningerne af denne forordning mellem datoen for dens ikrafttræden og datoen for dens ophævelse.

- 83 Henset til omstændighederne i den foreliggende sag, og navnlig omfanget af den krænkelse af Abdulbasit Abdulrahims omdømme, som følger af hans opførelse på den anfægtede liste, består hans interesse i at påstå forordning nr. 1330/2008 annulleret, for så vidt som den vedrører ham, og – i tilfælde af, at han får medhold – opnå oprejsning, og dermed en form for genoprettelse af den ikke-økonomiske skade, han har lidt, under alle omstændigheder fortsat.
- 84 Det følger af samtlige disse betragtninger, at Retten har begået en retlig fejl ved at fastslå, at appellanten ikke havde nogen søgsmålsinteresse, og at det derfor ikke længere var fornødent at træffe afgørelse i søgsmålet med påstand om annullation af forordning nr. 1330/2008, for så vidt som denne vedrører ham.
- 85 Følgelig skal den appellerede kendelse ophæves, for så vidt som den fastslår, at det ikke længere er fornødent at træffe afgørelse i det annullationssøgsmål, som Abdulbasit Abdulrahim har anlagt for Retten.

Hjemvisning af sagen til Retten

- 86 Ifølge artikel 61, stk. 1, i statuten for Den Europæiske Unions Domstol kan Domstolen, såfremt den ophæver den af Retten truffene afgørelse, selv træffe endelig afgørelse, hvis sagen er moden til påkendelse, eller hjemvise den til Retten til afgørelse.
- 87 Idet Retten fastslog, at det ikke længere var fornødent at træffe afgørelse i annullationssøgsmålet, uden at have taget stilling til, om søgsmålet kunne antages til realitetsbehandling, og uden at have prøvet sagens realitet, finder Domstolen, at den ikke kan afgøre sagen på det foreliggende grundlag, og at den bør hjemvises til Retten og afgørelsen om sagens omkostninger udsættes.

På grundlag af disse præmisser udtaler og bestemmer Domstolen (Store Afdeling):

- 1) **Kendelse afsagt af Den Europæiske Unions Ret den 28. februar 2012, Abdulrahim mod Rådet og Kommissionen (sag T-127/09), ophæves, for så vidt som den fastslår, at det ikke længere er fornødent at træffe afgørelse i det annullationssøgsmål, som Abdulbasit Abdulrahim har anlagt for denne.**
- 2) **Sagen hjemvises til Den Europæiske Unions Ret med henblik på, at denne træffer fornyet afgørelse i Abdulbasit Abdulrahims annullationssøgsmål.**
- 3) **Afgørelsen om sagens omkostninger udsættes.**

Underskrifter